

Uiterst hedendaagse roman, gehuld in een schitterende 19de-eeuwse galajurk

Eleanor Catton: Al wat schittert

HANS BOUMAN

Eleanor Catton: Al wat schittert

Uit het Engels vertaald door Gerda Baardman en Jan de Nijs.

Anthos; 832 pagina's; € 29,95.

Al wat schittert van de Nieuw-Zeelandse Eleanor Catton lijkt met de deur in huis te vallen als een klassieke Victoriaanse roman. Het is 27 januari 1866 en in de openingsscène stommelt een jonge Schot, Walter Moody, een hotel binnen in het Nieuw-Zeelandse goudzoekersstadje Hokitika, waar hij zojuist per schip is aangekomen. Enkele uren eerder is hem aan boord iets angstaanjagends overkomen, en hij heeft behoefte aan rust en een cognac.

In de rookkamer van het hotel belandt Moody in een bijeenkomst van twaalf zeer uiteenlopende figuren: predikant, apotheker,

goudveldmagnaat, krantenman, bankbediende... De meesten zijn Europees van afkomst, maar er bevinden zich ook twee Chinezen en een Maori in het gezelschap.

Als Moody enigszins het vertrouwen van de twaalf heeft gewonnen, wordt hem duidelijk dat de vergadering tot doel heeft opheldering te verkrijgen over een reeks merkwaardige gebeurtenissen die zich de afgelopen weken in het stadje hebben afgespeeld.

Deze betreffen de plotselinge verdwijning van de rijkste man in de omgeving, Emery Staines, de kennelijke poging van het hoertje Anna Wertherell om zelfmoord te plegen met een overdosis opium en het overlijden van kluisenaar Crosbie Wells. Was zijn dood wel natuurlijk? En hoe kwam de kluisenaar aan de grote hoeveelheid goud die in zijn hut werd aangetroffen?

Gaandeweg wordt duidelijk dat alle twaalf aanwezigen iets met deze drie te maken hebben en dat ieder gedreven wordt door zijn eigen belangen. In de ruim 800 pagina's die volgen, moet blijken wat er precies is gebeurd en waarom.

Niet alleen de expositie, ook de vertelstijl van Al wat schittert is op het eerste gezicht typisch Victoriaans. Met veel aplomb en omhaal van woorden zet Catton haar personages neer: ze beschrijft hun uiterlijk en manier van doen, en voegt daar een blik in hun innerlijk aan toe. Dit alles geschiedt via een klassieke, alwetende wij-verteller, die de zaken met schijnbaar Dickensiaanse ironie voor ons duidt, bijvoorbeeld als cargadoor Balfour aan het woord is: 'Balfours benadering was te onsamenhangend om hier een woordelijk getrouw verslag te rechtvaardigen. We zullen de

onvolkomenheden verwijderen en een strikte orde aanbrengen in de ongeduldige kroniek die aan de dolende geest van de cargadoor ontsproot; we zullen onze eigen mortel in de spleten en kieren van het wereldlijke geheugen smeren en een nieuw bouwwerk doen verrijzen dat in de afzonderlijke herinnering slechts als ruïne bestond.'

Tegelijk vormt met name het laatste deel van deze passage een eerste indicatie dat dit geen 19de- maar een 21ste-eeuwse roman is. Een roman waarin de schrijvershand duidelijk zichtbaar aanwezig is en de lezer regelmatig wordt herinnerd aan het feit dat hij een literaire constructie aan het lezen is. Een buitengewoon knappe en meeslepende constructie - dat wel.

Al wat schittert is opgebouwd uit twaalf delen waarin telkens een van de twaalf personen uit de rookkamer centraal staat en referenties aan de dierenriem een geheel eigen verhaallaag voor hun rekening nemen. Het eerste deel beslaat 350 pagina's, het tweede nog niet de helft daarvan en alle volgende delen zijn telkens in omvang ongeveer de helft van hun voorganger. Het lijkt een vormtechnische illustratie van een van de befaamde paradoxen van Zeno, waarin een pijl om van a naar b te vliegen eerst de helft van die afstand aflegt, vervolgens de helft daarvan, enzovoort. Eindconclusie: de pijl komt nooit aan. En in dit geval: een verhaal wordt nooit volledig verteld.

De twaalf delen van de roman zijn op hun beurt opgedeeld in hoofdstukken. Naar goed 18de- en 19de-eeuws gebruik laat Catton deze voorafgaan door korte, op de inhoud vooruitlopende epigrafen. Hoe verder de roman vordert, hoe langer die epigrafen en hoe korter de hoofdstukken, zodat tegen het

eind de klassieke rollen geheel zijn omgedraaid.

Al wat schittert is, kortom, een uiterst hedendaagse roman, gehuld in een schitterende 19de-eeuwse galajurk. Een goudmijn voor wie graag in een boek graaft, maar tegelijkertijd een daverende leeservaring voor wie zich wil verliezen in een andere wereld, en het niet erg vindt af en toe provocerend naar het hier en nu te worden gesleept.